

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Opiskelijoiden päihdeohjelma

Kaakkois-Suomen
Ammattikorkeakoulu Oy

Ohjeen nimi	Opiskelijoiden päihdeohjelma		
Vastuhenkilö	Opetuksen palvelujohtaja		
Voimaantulo	1.1.2017	Päätös	Opetuksen johtoryhmä 9.2.2017 § 28
Päivitetty		Päivittäjä	
Päivitetty		Päätös	
Päivitetty		Päätös	

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN ENNALTAEHKÄISY	1
2.1	Opiskelijavastaava (ova)-toiminta	1
2.2	Opiskeluterveydenhuolto	2
2.3	Opiskelijakunta ja opiskelijatuutoritoiminta	2
3	PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN	2
4	PÄIHDETESTAAMINEN	3
4.1	Alkoholipäihtymyksen testaus	3
4.2	Huumausainetestaus	4
5	HOITONOHJAUS, HOITON HAKEUTUMINEN SEKÄ HOITONOHJAUKSEN JA HOIDON TOTEUTUS	4
6	PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN SEURAAMUKSET	5
7	PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN TUNNISTAMINEN	6

1 JOHDANTO

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun päihdeohjelman tavoitteena on päihteetön opiskeluympäristö. Tutkintosäännön mukaan opiskelijan tulee käyttäytyä ammattikorkeakoulussa asiallisesti. Päihteiden käyttö ja päihtyneenä esiintyminen ammattikorkeakoulun tiloissa on kielletty.

Päihdeohjelman tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää ammattikorkeakoulun toimintatapoja päihteiden käyttöön liittyvissä ongelmissa. Päihdeongelma ja päihteiden väärinkäyttö tarkoittaa sellaista laittomien huumeiden, alkoholin ja lääkkeiden liika- tai sekakäyttöä, joka vaikuttaa haitallisesti henkilön opiskelukykyyn ja työntekoon sekä vaarantaa hänen oman tai muiden turvallisuuden.

Tavoitteena on myös opiskelijoiden päihteiden väärinkäytön havaitseminen ja niihin puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sekä tarvittaessa hoitoonohjaus. Päihdeohjelma ohjaa päihteiden käyttöä ennaltaehkäisevää toimintaa, päihteiden käytön tunnistamista ja varhaista puuttumista sekä lisää tietoisuutta päihteiden vaikutuksesta yksilön hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluihin ja työelämään.

Päihdeohjelman tarkoituksena on tukea sitä, että opiskeluyhteisö pystyy toimimaan mahdollisten ongelmien ilmetessä parhaalla mahdollisella tavalla. Päihdeohjelmaa toteutetaan olemassa olevan lainsäädännön puitteissa. Työpaikoilla tapahtuvassa opiskelussa sekä harjoittelussa opiskelijan tulee noudattaa työ-/harjoittelupaikan päihdeohjelmaa ja ohjeita.

2 PÄIHITEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN ENNALTAEHKÄISY

Ennaltaehkäisyyn ja varhaisen puuttumisen tärkein tavoite on päihteiden väärinkäytön ja riskikäytön mahdollisimman varhainen tunnistaminen. Ennaltaehkäisevää otetta toteutetaan vaikuttamalla päihdetietouteen ja -asenteisiin. Varhaisen puuttumisen periaatteen mukaisesti päihteiden käyttöön puututaan heti, kun ne havaitaan.

Xamk on päihteetön opiskeluympäristö. Päihteiden vaikutuksen alaisena, vieroitusoireissa tai krapulassa ei voi osallistua opetukseen tai harjoitteluun. Opiskelijavastaavat tiedottavat päihdeohjelmasta opiskelijoille lukukausien alussa.

2.1 Opiskelijavastaava (ova)-toiminta

Xamkissa jokaisella opiskelijalla on oma ova-opettaja. Ova ohjaa opiskelijan opintojen etenemistä ja ohjaa opiskelijan tekemään henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). Ova tapaa opiskelijan sekä ryhmä- että yksilötapaamisissa. Ovan kanssa käydään luottamuksellinen ja henkilökohtainen keskustelu, jossa kartoitetaan opintojen etenemisen lisäksi opiskelijan hyvinvointia ja elämäntilannetta. Keskusteluissa voidaan käsitellä myös päihteiden käytön merkitystä opinnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan. Opiskelijavastaava käy päihdeohjelman läpi jokaisen aloittavan opiskelijaryhmän kanssa opintojen alkuvaiheessa.

2.2 Opiskeluterveydenhuolto

Päihdetyö on yksi merkittävä osa opiskeluterveydenhuollon laajaa tehtäväkuvaa. Terveystoimijat toimivat täysin luottamuksellisesti. Työskentelyperiaatteina toimivat opiskelijalähtöisyys ja opiskelijan kunnioittaminen sekä korkeakouluopiskelijan kokonaistilanteen hahmottaminen.

Opiskeluterveydenhoitajat tarjoavat/antavat tietoa päihteiden vaikutuksesta opiskelijoiden terveydentilaan ja hyvinvointiin sekä sosiaaliseen elämään normaaleilla vastaanottokäynneillä sekä erilaisten kampanjoiden kautta.

2.3 Opiskelijakunta ja opiskelijatuutoritoiminta

Opiskelijakunta osallistuu opiskelijahyvinvointitoimintaan myös päihdetyön osalta. Opiskelijakunta tekee ennaltaehkäisevää työtä opiskelijoiden keskuudessa ja kannustaa maltilliseen alkoholinkäyttökulttuuriin. Päihteettömyyttä ja maltillista alkoholin käyttöä käsitellään muun muassa tuutorikoulutuksessa.

Opiskelijatuutoreita ja opiskelijakunnan jäseniä kehoitetaan huomioimaan toiminnassa myös ne opiskelijat, jotka eivät käytä päihteitä. Opiskelijakunnan tapahtumissa päihteidenkäyttö ei ole päätarkoitus.

Opiskelijakunta tukee päihteetöntä toimintaa harrastustoiminnalla ja muilla päihteettömillä tapahtumilla.

3 PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN

Mahdollisimman varhainen puuttuminen päihteiden väärinkäyttöön sekä puheeksi otto ovat ensisijaisia toimia, kun opiskelijan päihteidenkäyttö on huolta herättävää. Mitä varhaisemmin päihdekäyttöön puututaan, sitä helpompi on ennaltaehkäistä siitä koituvia haittoja. Huolta herättävän päihteidenkäytön voi ottaa puheeksi opetus- tai muuhun henkilökuntaan kuuluva, opiskelijavastaava tai opiskelijatoveri.

Mikäli huoli opiskelijan mahdollisesta päihteiden väärinkäytöstä tai päihtyneenä esiintymisestä opiskelu- tai harjoittelutilanteissa herää, asia tulee ottaa puheeksi kyseisen opiskelijan kanssa välittömästi.

Puheeksi ottaminen on luottamuksellinen keskustelu, jossa päihteiden väärinkäytön arkaluontoisuus tulee huomioida. Puheeksi otto tehdään aina kahden kesken ja keskustelu dokumentoidaan. Yksittäisen opiskelijan päihteidenkäytöstä ei tule keskustella ryhmätilanteessa esimerkiksi muiden opiskelijoiden kuullen. Keskustelun tarkoituksena on ilmaista huoli opiskelijan päihteidenkäytöstä ja sen vaikutuksesta opintoihin sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Tilannetta on syytä arvioida uudelleen muutaman kuukauden kuluttua. Puheeksi otossa opiskelijaa kehoitetaan ottamaan yhteyttä opiskeluterveydenhoitajaan.

Jos opiskelija ei pysty osallistumaan opetukseen tai harjoitteluun päihteiden käytön vuoksi, opiskelija poistetaan opetus- tai harjoittelutilanteesta. Poistamistilanteessa täytyy olla paikalla aina kaksi henkilökunnan jäsentä. Opiskelijan poistamisesta opetus- tai harjoittelutilanteesta ilmoitetaan koulutusjohtajalle ja terveydenhoitajalle. Ulkomaan opiskelu- ja harjoittelujaksolla toimitaan vaihto-oppilaitoksen ja harjoittelupaikan ohjeistusten mukaisesti. Tehdystä toimenpiteestä kirjoitetaan muistio, joka toimitetaan koulutusjohtajalle.

4 PÄIHDETESTAAMINEN

Päihdetestaamiseen liittyvät menettelytavat on kerrottu paikkakuntaakohtaisesti opiskelijoiden intranetissä, Studentissa.

4.1 Alkoholi-päihtymyksen testaus

Päihdetestaukseen liittyvät yksityisyyden suojan ovat työntekijöiden ja opiskelijoiden osalta pitkälti toisiinsa rinnastuvia. Työelämän pakolliseen terveystarkastukseen sisältyvä alkoholitestaus sopii erityisissä tilanteissa myös opiskelijoiden testaamiseen esimerkiksi opiskelijan ollessa harjoittelussa.

Xamkissa noudatetaan nollatoleranssia alkoholin suhteen käytettäessä ammattikorkeakoulun autoja opiskeluun ja harjoitteluun liittyvillä matkoilla. Kukin Xamkin autoja käyttävä henkilö on vastuussa itse siitä, että hän täyttää laissa ja Xamkin autonkäyttöohjeissa asetetut vaatimukset.

Puhalluskoetta voidaan käyttää, kun on perusteltu epäily opiskelijan päihtymyksestä opiskeluympäristöissä. Niin henkilökuntaan kuuluva kuin opiskelija voi halutessaan pyytää puhalluskokeen suorittamista. Näissä tapauksissa puhalluskokeen suorittaa poliisi.

4.2 Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa kaikkia opiskelijoita esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista.

Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1. vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
2. vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
3. vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojausta tai eheyttä; tai
4. merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestistä koskevalla todistuksella tarkoitetaan ammattikorkeakoulun osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee tehty testi sekä selvitys siitä onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä ammattikorkeakoulun määräämässä kohtuullisessa ajassa. Mikäli opiskelija kieltäytyy huumausainetestistä tai ei sovitusti toimita testin tulosta, opintojen suorittaminen keskeytetään kuitenkin niin, että opiskeluoikeus säilyy, kunnes hänen kanssaan saadaan sovittua jatkotoimenpiteistä ja/tai hoitoonohjauksesta. Työterveyshuoltolain (760/13.8.2004) 19 §:ssä säädetään huumausainetestistä ja sitä koskevasta todistuksesta.

5 HOITOONOHJAUS, HOITON HAKEUTUMINEN SEKÄ HOITOONOHJAUKSEN JA HOIDON TOTEUTUS

Päihteiden väärinkäytön omaehtoinen tunnistaminen ja hoitoon hakeutuminen edistävät hoidon tuloksellisuutta. Opiskeluyhteisön jäsenten, opiskelijatovereiden ja henkilökunnan tulee kannustaa päihdeongelmaista hakeutumaan hoitoon. Ensisijaisena tavoitteena on kannustaa oma-aloitteeseen ja vapaaehtoiseen hoitoon hakeutumiseen.

Jos on epäselvää, onko ongelmien taustalla päihteiden väärinkäyttö vai sairaus, opiskelija ohjataan opiskeluterveydenhuoltoon opiskelukykyarviota ja hoidon tarpeen arviointia varten.

Hoitoon hakeutuminen voi tapahtua:

- omasta aloitteesta
- opiskelutovereiden aloitteesta
- ammattikorkeakoulun tai harjoittelupaikan henkilökunnan aloitteesta
- opiskeluterveydenhuollon henkilöstön aloitteesta

Hoitoon ohjaamisen käytännön järjestelyistä vastaa opiskeluterveydenhuolto.

Mikäli päihdeongelmainen ei oma-aloitteisesti hakeudu hoitoon, ryhdytään toimenpiteisiin päihdeongelmaisen hoitoonohjauksessa. Hoitoonohjausneuvotteluun osallistuvat päihdeongelmainen, hänen toivomansa tukihenkilö, opiskeluterveydenhuollon edustaja, koulutusjohtaja ja tarpeen mukaan myös hoitopaikan edustaja. Neuvottelussa selvitetään ongelman vakavuus ja sovitaan hoidon tarpeellisuudesta sekä laaditaan ja allekirjoitetaan hoitoonohjaussopimus (liite). Hoitava taho voi ilmoittaa opiskeluterveydenhuoltoon, mikäli hoito ei jatku suunnitelman mukaisesti. Hoidon ajaksi opiskelijan opintojen suorittamisesta sovitaan erikseen opiskelijan ja opiskelijavastaavan kesken.

6 PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN SEURAAMUKSET

Päihteiden väärinkäyttö vaikuttaa hyvin todennäköisesti opiskelijan opintojen etenemiseen. Päihteiden väärinkäyttötapauksissa ja hoidon laiminlyönnissä sovelletaan Xamkin opintojen etenemistä koskevia ohjeita (mm. tutkintosääntö).

Kurinpitoimet on säädetty ammattikorkeakoululain (932/14.11.2014) 38 pykälässä. Kurinpidolliset seuraamukset riippuvat teon vakavuusasteesta ja toistuvuudesta. Kurinpitotoimia voivat olla kirjallinen varoitus, osallistuminen opetukseen kielletään kolmeksi päiväksi, määräaikainen erottaminen enintään yhdeksi vuodeksi tai opiskeluoikeuden peruuttaminen.

Päihdeohjelma on myös osa ns. SORA-lainsäädäntöön sisältyvän ammattikorkeakoululain 932/14.11.2014 toimeenpanoa. ([Linkki tähän](#))

7 PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTÖN TUNNISTAMINEN

Päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi väärinkäytön tunnistaminen on välttämätöntä. Kun opiskelijan päihteiden käyttö alkaa näkyä, on riskikäyttöä useimmiten jatkunut jo pitkään. Käyttötavoissa on myös paljon eroja, jolloin väärinkäyttö pysyy hyvin pitkään näkymättömissä. Väärinkäyttöä pyritään varjelemaan viimeiseen asti ja häiriöt selitetään muilla syillä. Riskikäyttäjän opiskelutoverit saattavat myös osallistua päihteiden käytön verhoamiseen.

Opiskelijan päihteiden väärinkäyttö saattaa ilmetä opiskelijalla esimerkiksi seuraavasti:

1. yllättävinä ja toistuvina poissaoloina opetuksesta tai harjoittelujaksolta
2. aamuryöstelyinä
3. opintosuoritusten huonontumisena
4. opettajan tai muiden opiskelijoiden välttelynä
5. epämääräisenä selittelynä
6. alkoholin tai muuna epämääräisenä tuoksuna
7. päihtyneenä tai krapulaisena esiintymisenä.

Opettaja tai harjoittelun ohjaaja voi käyttää seuraavia kriteereitä tunnistamisen tukena:

1. opiskelija on toistuvasti poissa harjoittelujaksolta tai hän laiminlyö tehtäviään toistuvasti
2. opiskelijan olemus on uupunut, ahdistunut, poissaoleva tai opiskelija käyttäytyy epäasiallisesti tai on motorisesti levoton,
3. olet huolestunut tai tunnet epävarmuutta, miten menetellä jonkun opiskelijan kanssa.

Päihteiden väärinkäytön varhaisvaiheessa pelkkä tilanteen huomaaminen ja asiasta keskusteleminen saattaa auttaa.

Lisätietoja löytyy Opiskeluterveydenhuollon oppaasta 2006, osoite:

http://www.ttl.fi/fi/verkkokirjat/Documents/paihdeohj_net.pdf

HOITONOHJAUSSOPIMUS

Opiskelijan nimi		Ryhmä	
TODETUT PÄIHDEKÄYTÖN AIHEUTTAMAT HAITAT OPINNOISSA			
Krapulapäivät		Opintoihin liittyvien tehtävien laiminlyönti	
Tapaturmat		Potilasturvallisuuden vaarantaminen	
Humalatila		Ihmissuhdevaikeudet	
Muu päihtymys		Poissaolot	
Muut haitat, mitkä			
Terveystoimittaja toimii yhteyshenkilönä hoitopaikan ja ammattikorkeakoulun välillä. Hoitotaho voi välittää yhteyshenkilölle tiedon, ellei hoito jatku suunnitelman mukaisesti.			
Sitoudun päihdeongelmani vuoksi hoitoon, jonka tarkempi sisältö määräytyy terveyspalveluissa tehtävässä hoitosuunnitelmassa.			
Päivämäärä ja paikka			
Opiskelijan allekirjoitus		Terveystoimittajan allekirjoitus ja yhteystiedot	

Pvm.	Muutetut luvut /sivut	Kuvaus
27.3.2018	Luku 3, viimeinen kappale	Korjattu lause: "Ulkomaan opiskelu- ja harjoittelujaksolla toimitaan kotimaan paikallisen ohjeistuksen mukaan."
9.4.2018	Luku 3, viimeinen kappale	Täsmennetty edellistä korjausta siten, että paikallisella ohjeistuksella tarkoitetaan vaihto-oppilaitoksen tai harjoittelupaikan ohjeita.